

Interview with Stepan Kobzei, Bohorodchany

Published on Єврейська Галичина та Буковина (<http://www.jgaliciabukovina.net>)

Interview with Stepan Kobzei, Bohorodchany

Name: Kobzei Stepan Mykhailovych

Code: IF_Bog_09_03_Kobzey

Born: 1925

Gender: Male

Nationality: Ukrainian

School: Chernivtsy University

Profession: Teacher

Occupation: Teacher

Migration: lives in Bohorodchany from 1962

Length: 29

Date: Вівторок, Серпень 18, 2009

Transcription:

IF_Bog_09_03_Kobzey

Кобзей Степан Михайлович, 1925 р.н., народився у Солотвині, в Богородчанах з 1962 р. Має вищу освіту (закінчив чернівецький університет), працював вчителем математики. Запис Величко Т.В., Гордон М. А., 17.08.2009. Запис 29 хвилин.

СМ: - Кобзей С.М.

ТВ - Величко Т.В.

МА - Гордон М. А.

(XXXXXX) - примітки Величко Т.В.

00:00:00

МС: В школі, євреї вони були організовані між іншим. тримались, можна сказати купки, один з одним. І у них там була комсомольська організація. І її керівник був Йосиф Бергенфельд. Вчився разом зі мною, десь у восьмому, сьомому класі. І вони, ось ми, наприклад, українці, не знали такої організації. 00:01:04

А їм директор школи сказав, що вони зробили ось, наприклад, класні збори. І цей Йосиф Бергенфельд проводив. Но євреї там були різні. були багатші, були бідніші. Цього

Бергенфельда взяли і німці вбили. Ось тут, у Богородчанах, з цього боку, за церквою, туди наліво, є профтехшкола. І там пам'ятник Йосифу Бергенфельду.

МА: Саме йому?

00:01:54

МС: Ну да! Там є, так що ви його можете сфотографувати. Дальше. Ходила до нас рабінка дочка. Звалася Мір'ям. Вона була дуже така хороша, делікатна, всім подобалась. І вона, наприклад, коли хтось щось погане говорив, вона його встидала. Казала, що це не гарно так говорить. Дальше, в школі у нас був директор Початко. Цей директор раніше був... він був поляк. Був на Сибіру. Потім він звідкіль повернувся, із Сибіру, і був директором школи в Богородчанах. За німців мали його одного разу розстріляти, тому що в той час вбили одного німця в Солотвині чи біля Солотвині. І привезли із Франківська, не знаю скільки цих заручників. Хотіли розстріляти цього директора школи. Але за ним взяв слово Юліан Пелих.

00:04:00

То був голова такої адміністрації. Його звільнили. Вчив нас, наприклад, такий вчитель, Плонський.

МА: А він ким був?

МС: Плонський був вчителем фізкультури, поляк

МА: Він був поляк?

МС: Був поляк. І цей Плонський теж мабуть належав до польської організації, боровся з німцями, бо я помню одного разу йшов у село Бабче, де я працював тимчасовим учителем, то я бачив, що він йшов у Битки. А там жило багато поляків, і я думаю, що саме у Биткові він з ними знайомився. Тобто була така польська організація.

00:05:23

ТВ: А от ви розповідали про єврейську організацію. Коли була ця організація, і що вона робила?

МС: Вони, мабуть, були в тридцять восьмому році. Вони вже були з того, діяли, а фактично себто вона на початку гітлерівської сеї навали, тобто цього захоплення. То вони також проводили роботу. Не знаю, чи вони щось небузь зробили, але одним словом, що його арештували і розстріляли. Там в Солотвині ви могли побачити дім його напроти, де ринок, там його будинок був. Я вам радив би зайти за церкву.

00:06:45

ТВ: А от коли ви сюди приїхали, тут євреї були?

МС: Ні, в той час не були, бо я вже в 63-му році вже було за радянської влади. Вони винищили євреїв у 45-му. Нє, це було, коли вони зайшли, десь в 42-му році. От тут зараз ви побачите і можете сфотографувати дошку, де розстріляли ОУНівців. Їх привезли з Франківська і тут розстріляли.

00:07:51

Дальше, єврейське кладбище було тут за Богородчанами, але тепер на його місці побудовано електростанцію. Побудували совіти. Так само і в Солотвині, там цілий центр був заселений євреями. Вони мали там крамниці, і жили там. Цілий центр, вам, мабуть, показували.

00:11:31

І тут тако цілий ряд цього самого той.

ТВ: А вам не запам'яталося, чим ці єврейські хати відрізнялись?

МС: То вони були одноповерхові. Будете з Бабієм Василем, то треба буде у нього запитати. Приїжджав з Америки один єрей, він мені розказував. І цей єрей хотів купити ось тут, де пошта наша, хотів купити місце, щоб побудувати будинок. Казав, що якщо йому виконком дав би згоду, він міг би на благоустрій Богородчан дати мільйон, а може ще більше карбованців. Про це запитайте у бабія, то він вам повторить цю штуку.

00:12:53

Ну тут із будинків, які були в той час, от напроти біля автостанції є такий будиночок невеличкий з такою вежею. То цей будиночок ще стоїть із за Польщі залишився. Ага, школа наша, Богородчанська, ще залишився один кусник, який був побудований за Польщі. і воно як раз згадка про той час. 00:15:04

ТВ: А от у євреїв які свята були?

00:15:15

МС: Ну, Кучки. Це свято, тоді, коли падав дощ. Вони всі тоді жили, мабуть, не в хатах, а біля цього ... хто би вам це краще розказав? Це біля хат вони тоді святкували щось. Це було таке родинне свято. Це і зараз його євреї відзначають. Можете довідатись. Дальше, у нас на Заріччі була також... Вони, євреї, були дуже бідненькі, деякі. Вони жили із того, що виторговували. От брали, наприклад, булки з магазину, а потім цю ж саму булку перепродували на копійку чи грош, як тоді говорилося, більше.

00:16:37

Ну, ще один єрей приїздив. Вам могли говорити про це в Солотвині, десь із Сибіру чи щось. І він там в Солотвині побудував пам'ятник євреям, мабуть на кладбище. Там, сей єрей, його прізвище не пригадую, але колись в районній газеті була ось така штука. Ось книжку Бабія варто у нього дістати, а якщо ні. то ось би Ви зайшли у Будинок культури.

00:18:28 - 00:19:49 *(Йдемо по вулиці та оглядаємо пам'ятники, записуємо дані інформанта).*

ТВ: А коли Ви були дитиною, Ви ходили колядувати?

МС: Ну-у. "Бог предвічний, нова рада стала, яка не бувала...". Ну всі ці колядки, які є. то вони і в нас були.

00:20:28

ТВ: А от шопка була у вас?

МС: Була, була шопка. То це було народження Ісуса Христа. Були яслі, речі там... Там був один єрей, якого дуже любили в шопці. От дивиться, це пам'ятник розстріляним за німців. Ви не фотографуйте?

ТВ: Так що там в шопці за єрей був?

МС: Ой, він показував дуже великий щіль.

00:21:20

ТВ: Що показував?

МС: Такі дуже великі комедії. І люди дуже радо його приймали і цікавились. Без того єврея не було тої шопки.

ТВ: Як це виглядало?

МС: Нє, такі просто...

ТВ: Ви мене зацікавили цією шопкою. Розкажіть про неї, будь ласка. 00:22:01

МС: Перебирались та той... Був цар Ірод, дальше була Смерть, були пастушки. І там в цієї шопці були народження Ісуса. Такий зроблений, з цим ходили по хатах. Їх приймали дуже радо. Але треба було платити невеликі гроші. наприклад, 10 копійок чи шось.

ТВ: а яка роль єврея була в шопці?

МС: А єврей був додаток. Бо інакше як? Ісус Христос народився, всі ці персонажі, крім Ірода, то були цей.., то були наші пастушки, князьки. Князь міг бути там чи шось. І також повинен був бути єврей, тому що це було в Ієрусалимі.

00:23:26

ТВ: Всі ці пастушки, смерть мали свої ролі, так? А яка була роль єврея?

МС: А єврей, він показував саме такі штучки, такі смішні. От підскакував, розумієте, когось штовхав, дітей лякав, немов би. Одним словом, то був персонаж трошки, як то кажуть, такий смішний. Отака вона штука.

00:24:09 - 00:25:41 (МС показує костюл в Богородчанах, згадує, музей в Солотвині. але не знає, чи існує цей музей зараз).

00:25:42

ТВ: Я ще хотіла Вас запитати про шопку. Саме в який день ходили зі шопкою?

МС: То вони ходили в перші різдвяні свята. На Свят-вечір.

ТВ: А вертеп був у вас?

МС: Так я вам і кажу про вертеп. Це то й саме, що ми називаємо її шопка.

ТВ: Так а як він виглядав? Це була скринька або просто люди переодягалися?

МС: Була зроблена така хатка, а в цій хатці яслі, в яких був Ісусик. а біля нього були те ж пастушки на колінах. І шопку носили.

00:27:05 (Розмова про те, де шукати старожилів).

Description:

see transcription

Interview with Stepan Kobzei, Bohorodchany

Published on Єврейська Галичина та Буковина (<http://www.jgaliciabukovina.net>)

Interviewer: Tatyana Velichko

Interviewer: Matvey Gordon

Community: [Stanislawow \(Ivano-Frankivsk\)](#)

Джерело: <http://www.jgaliciabukovina.net/uk/node/111679>